

B. Daně subjektivní, hlavně daň důchodová.

§9. Ráz jejich povšechný.

Kdežto daně výnosové hledí jediné k objektu, to jest ku pramenu výnosu odloučenému od subjektu vycházejí subjektivní daně naopak od osoby jako takové nebo držitele určité sociální pozice neb konečně jako střediska určité důchodové sféry. Tomu odpovídá trojí způsob daní subjektivních:

1. pouhá daň osobní,
2. osobní daň třídní,
3. daň důchodová.

Ad 1) Nejprimitivnější formou daně subjektivní jest totiž vlastní (pouhá) daň osobní neboli tzv. daň z hlavy, nyní již pouze v řídkých obzích zachovaná. — Ve Francii tzv. impôt personnel et mobilier obsahuje: a) vlastní osobní daň, ku kteréi povinna jest každá osoba samostatná kterikoli pohlaví a to trojnásobným obnosem průměrné denní mzdy dle místních poměrů odhadnuté (1/2, 1 nebo 1 1/2 fr. za den) a b) daň z bytu, již se vyměřuje procenty ze skutečného neb ušetřeného nájemného.

Daň z hlavy ruská, r. 1885 odstraněná stihla s vý-

jimkou jistých kategorií osob všechny mužské obyvatele; namnoze pak byla pouhou početní pomůckou; aby se násobným sázby této daně počtem mužských osob v obci zjistila celková suma daně, kterou obec (ručie státu solidárně na celý kontingent na ni připadající) rozvrhovala na příslušníky své dle poměru podílu pudy jim přidělených.

Vlastní daně osobní vyhovují sice zásadě všeobecnosti, ale nikterak zásadě stejnoměrnosti a dají se tudíž, zejména poměry zcela primitivní, mysliti jako nízká daň vedle jiných postihujících rozmanitě stupně spůsoblosti měrou náležitou, ale pak téměř ukolu se vyhoví z stanoviska techniky berničně vhodněji průměrnou úpravou daní spotřebních, tak že pouhá osobní daň pro moderní systémy daní jest nemístna. Tím svědčí jediné daň z důchodu dopadající na jednotlivce dle průměrné spůsoblosti jejich, měření v podstatě dle výšky skutečného důchodu jejich.

Ad 3) Osobní daně třídní jsou historickou formou přípravnou ku vlastní dani důchodové, ačť formou, která namnoze objevila se pravidelně se staršími tvary daní výnosových. Kdežto se totiž při vlastních daních důchodových hledí vyšetřiti s možnou dokonalostí číselnou

skutečný důchod, osobní daně třídní spokojují se metho-
 dou jednodušší, šablonovitější, ovšem tedy i výsledky
 méně přesnými. Poplatnictvo totiž dle stavu, povolání,
 velikosti a povahy jmění rozdělí se (vřadí nebo vcení
 se) v jistý počet tříd, v příslušníku každé jednotlivé
 takové třídy se předpokládá stejná průměrná výška dů-
 chodu a pro každou třídu se stanoví určitá pevná sazba.
 Jest to tedy vlastně daň subjektivní dle objektivních znaků.
 To ovšem hodí se do poměrů jednodušších a stejnoměrněj-
 ších, neboť šablonovitost, s jakou se tu poměry důcho-
 du posuzují bez individuálního vyšetření, jest příčinou,
 že není možno mnoho tříd stanovití a že sazby mohou
 býti jenom nízké. Jest to tedy ještě velmi nedokonalá
 forma daně subjektivní.

Příklad: Pruská daň třídní z r. 1820. měla 4 třídy,
 každou s 3 stupních:

IV. třída: obzvláště zámožní a bohatší obyvatelé
 (144-96-48 tolarů),

III. " : zámožnější (24-18-12 tol.),

II. " : menší měšťanstvo a rolnictvo (8-6-4 tol.),

I. " : nádenníci, čeled', zcela malí pozemkáři
 a řemeslníci (3-2-1½ - a ½ tol.).

Podobného způsobu daně byly druhdy též v Anglii obvyklé (nov. příklady u Voche: Geschichte der brit. Steuern).

Ad. 3.) Daně důchodová nebo ještě určitěji osobní daně důchodová (Personaleinkommensteuer) — u nás daní příjmovou zvaná — jest daní, jejíž předmětem jest důchod individuální nebo sloučené důchody osob téže domácnosti. Ona jest nejvyšší a proto i nejpokročilejší formou přímého zdanění, které dosíci se snaží daňové soustavy všech států kulturních. Nebot obvyklé systémy přímých daní ve státech pevniny spočívají hlavně na daních z výnosu, které přes všechny nákladné katastry již svou povahou samou zásadě stejnoměrnosti nevyhovují a naprosto postrádají právnosti potřebné. Toto porušení vedlo ve mnohých státech ke snaze odstraniti tyto nesouhlasnosti pomocí daně důchodové. Tento směr reformy má své hlavní reprezentanty ve státech německých, v Rakousku, a v Itálii, kdežto zákonodárci činitelé ve Francii dosud nedospěli ani k počátkům skutečné daně důchodové. Anglie pak zvláštním způsobem myšlenek daně důchodové již od let čtyřicátých má uskutečněnu, totiž v podobě takové, ve které živly výnosového zdanění ještě jsou zachovány.

§ 10. Povaha a význam daní důchodových.

I. Charakteristickou známkou daní důchodových jest, že se všech forem daní přímých poměrně nejdokonaleji mohou vyhověti zároveň požadavkům všeobecnosti i požadavku stejnoměrnosti; podrobuje všechny osoby finanční moci státu podřízené, ať důchod jejich plyne z jakéhokoli pramene, daní vyměřené dle výše jejich důchodu individuálního, k němuž se přičítá po případě i důchod příslušníků rodinných, pokud žijí ve společné domácnosti s vlastním subjektem té daně, hlavou neboli přednostou domácnosti. Tedy důchod není toliko pramenem daně, nýbrž též předmětem (základem vyměření její) a to dle své realné, skutečné výše, pokud se tato výše dá zjistiti prostředky berní techniky. S tím v odporu nejsou jisté modifikace, jako zejména:

1) Není vyloučeno osvobození jistých nízkých důchodů od té daně vůbec, čehož důvodem může býti přímo snaha sociálněpolitická po úlevě pro třídy s nejnižšími důchody střešní již dostatečné, ba po případě i nadproměrně daněmi spotřebními. Minimum důchodu,

kteří od daně důchodové má být osvobozeno, bude záviseti na konkrétních poměrech. Pokud běží o důchodovou daň státní (a proti. obecní), nebude hledíc k velikým místním rozdílům takového tzv. „existenčního minima“ měli držet se jistého průměru, lze však po případě i při státní dani stanoviti rozličná minima. Tak na př. jeden z neprovedených návrhů daně důchodové v Rakousku stanovil pro města uzavřená (tj. mající akviz. v bran) vyšší míru důchodu od daně osvobozeného nežli pro ostatní místa. Zavádějí-li se zvláštní důchodová daň lokální (obecní, což v Rakousku na ten čas nemohlo), stanoví se dle místních poměrů snadněji, do jaké výše důchody osvobozeny zůstanou. Konečně se ani se stanoviska berníční techniky nedoporučí přímá daň pro nejnižší kategorie důchodů, hlavně důchodů mezdních, zvláště kde panuje velká pohyblivost obyvatelstva (průmyslové státy), jakž již výše vloženo (předcházející § 8.).

2.) Není zásadně nutno zjišťovati důchody všech daní té podrobených subjektů jediným způsobem; po případě se individuální důchod každého subjektu daňového nezjišťuje jako celek jediným technickým způsobem.

Různá povaha rozličných pramenů důchodových může býti důvodem, že se individuální důchod každého jednotlivce vyzetňuje ve svých částech rozličných, tj. hledě k jednotlivým zdrojům, z nichž plyne (z polí, domů, živnosti, zápisjenních kapítalů, práce námezdní), také zjišťuje rozdílným technickým způsobem. Rozhodno jest pouze, aby tyto výnosy byly zjištěny, pokud možno, ve své skutečné výši, aby dále od součtu jejich takto zjištěného strahly se úroky z dluhů poplatného subjektu. Důchodová daň takto upravená zachovává tu ještě zevní přibuznost s daněmi výnosovými (srov. v § 11. s anglické income-tax). U pravých a úplných daních důchodových, jak se s nimi po různu nyní praktikujeme na kontinentě, také zejména v nové rakouské, dává se však přednost jednotnému celkovému zjištění důchodu každého té dani podrobeného poplatníka a jen pokud se činí ve způsobu toho, tedy vždy souborně do zjištění rozdíl, že se pro vyšší důchody na základ zjištění předpisuje přiznání (fasse) poplatníka, zatímto pro nižší se neřádá, nýbrž důchody ty se zjišťují odhadem. (Srov. saskou, pruskou, rakouskou.)

3) Nemí ani vyloučeno, aby sazba daně byla dle
 pramene důchodu nestijná, tedy zejména sazba na dů-
 chod a majetku větší, ač nestihne-li se jmění vlastní
 nominální daní se jmění neb jinými spůsoby. Wagner
 a mnozí jiní doporučují, aby se v té příčině rozrušil
 val pouhý důchod a majetku (úroky, dividendy, vý-
 nosy domů nájemních) od důchodů smíšených (a ma-
 jetku a práce, na př. při rolnictví, průmyslových, tržeb-
 ních a dopravních živnostech) a pouhých důchodů a
 práce. V nejvyšších systémech finančních fakticky však
 důchod a majetku je značněji stížen jednostranným
 vývojem jistých daní a výnosů (grundovní a domovní,
 ač jest ovšem břímež jich již namnoze na bývalé vlastní-
 ky přesunuto tzv. amortisační daně). Veistém systému
 daně důchodové větší stížení důchodů majetkových
 lze provésti snáze náležitým upravením daně dědičné
 (cíl reformy pruské z r. 1891.).

4. Degrese sazby při nižších důchodech jest
 namnoze pouhým korektivem jiných opačně progressiv-
 ně působících daní (na př. daní spotřebních na před-
 měty obecní potřeby), tak že tím docílí se vlastně
 teprve proporcionálnosti. Škodlivého toho důvodu není,

Z důvodů sociálněpolitických se doporučují alespoň: systém tax. degresse. Nyní však mají mnohé daně důchodové již rozhodněji ráz progressivní. (Stejnou rakouskou.)

5. Číselní výše důchodu sama o sobě jest jenom příkladní a hlavní měrou způsobilosti k dani; avšak lze při důchodové dani značnější měrou nežli při výnosových šetrili i jiných momentů, které mají účinek na způsobilost daňovou. Praxis některých států poskytuje o té příčině aspoň při nižších důchodech dani podrobených úlevy, když jsou tu jisté momenty způsobilost k dani zmenšující, jako jsou: četná rodinav, těžké nemoci a neštěstí, zákonná povinnost k alimentaci příbuzných a t.d. Provést tu myšlenku ve všech výších důchodů jest pro obtížnost technickou takměř nemožno, ve vyšších také poměrně nevýznamno. Rozhodnější pokus, aby pomoci daně důchodové byly rozdílnosti daňové způsobilosti ještě blíže postixeny, spočívá v tom, že se k účelům zdanění důchodového k důchodu hlavy rodiny připočítávají též důchody příslušníků rodinných, pokud mají s hlavou rodiny společnou domácnost (manželky, děti). Jeť patřno, že daňová způsobilost hlavy rodinné, jejíž manžel neb děti spolu samostatně

důchod vydělávají a k udržování domácnosti přispívají, jest větší než hlavy rodiny takové, kde něčeho podobného není. Jestli by ty důchody rodinných příslušníků o sobě byly tak velké, že by již minimum od daně osvobozené převyšovaly, platilo by se při separátním zdanění méně, než při progresivní sazbě vypadne na souhrn těch důchodů; kdyby důchody jejich podle své výše o sobě dani nepodléhaly, ušly by při systému separátního zdanění individuálního dani vůbec, ač je zřejmo, že přece i sama daňová způsobilost hlavy rodinné jest větší, pomáhají-li mu bránu domácnostní nésti členové rodiny.

6.) Že se k zadlužení hledí, plyne již z povahy dani subjektivních. Kromě toho se nářezí i placené dani výnosové, pojistné životní až do jisté výše, pak při spoluzdanění důchodů rodinných příslušníků (případ pod č. 5. uvedený) i jisté quoty za jejich výživu.

7.) Právníké osoby veřejného práva (obce, okresy, atd.), pak nadace veřejným účelům sloužící podléhají po případě též dani důchodové; ovšem pouze ze svých důchodů soukromohospodářských. Avšak po případě se vůbec obmezuje daň důchodová na osoby fyzické, tak že ani právníké osoby ani vydělkové společnosti soukromé (akcieové,

společnosti) důchodovou daň neplatí. Hledí se na poslední věcní jen jako na prostředek ke zjednáni důchodu jednotlivců, tak že se společnost jako taková ani podrobuje živnostenské (výdělkové) dani, kdežto členové části svého důchodu z tohoto pramene plynoucí zahrnouti musí ve svůj důchod důchodové dani podrobený (Rakousko)

II. Z okolnosti, že daň důchodová zabezpečuje stejnoměrnější rozdělení břemene dani, vyplývá i další význam její, že totiž nebezpečí přesunutí zákonodárcem nezamýšleného se zmenšuje (Slov. nauku o přesunutí).

III. Postavení daně důchodové v soustavě daní průměrných může býti různá podle rozličnosti konkrétních poměrů finančního systému a podle stupně jeho vyspělosti.

Tu pak možný jest případ dvojitý:

1.) Ideální stav byl by ten, že by daň důchodová vůbec stoupala na místo soustavy daní výnosových, tedy tuto nahradila. Tohoto stavu ideálního není ve větších státech evropských nikde, ježto vñde bylo třeba uctovati s daňovými tvary dávno trvajícimi a jejich rázem reálnobřemenným. Nejdále v této věci dospěla V. Británie, která ze starých daní průměrných zachovala toliko now land-tax, prohlásivši ji za vyraditelné reálné břemeno a bez

dalšího ohledu na ně sbudovala na jednotejném základě zdanění všech větví výnosových dle principu daně důchodové. Ovšem i to v samosprávě anglické trvá soustava výnosových daní. - V král. saském jedině pozemková daň zachována a nová soustava všeobecné daně důchodové zahrnuje všechny důchod, tedy i ten, který plyne z pozemků.

Pomineme-li neúplnosti provedení, můžeme soustavu tyto označiti jako důchodovou daň náhradnou.

2.) Tam, kde se daň důchodová staví vedle (nikoli tedy místo) daní výnosových, mluví se o důchodové dani doplňující (ergänzende Einkommensteuer). Společno jest všem těmto případům uznání, že zavedených již daní výnosových odčinití nelze bez nebezpečí finančních i neodůvodněných posunů důchodových (srov. výše § 7. str. 238.), že však pro velice nedostatky jejich sluší rozvoj jejich uzavřítí a dále již jinými směry daní důchodových postupovati. To jest společným znakem všech sem spadajících případů, které však zase se rozstupují ve dvě skupiny podle toho, v jakém stadiu rozvoje daní výnosových právě řečený obrát. nastal a jak byl upraven poměr daně důchodové ke starším daním výnosovým,

resp. pramením důchodovým od nich již postíženým.

Stohoto hlediště dá se říci:

a) doplňovací daň důchodová povšechná (všobecná), jejíž se k úplně rozvinutému a v určité podobě pro pří-
stě ustálenému, tedy již technické změny a zvýšení sa-
zeb vylučujícímu systému daní výnosových připojí daň
důchodová, která má za předmět plné důchody jednotliv-
ců ze všech těch pramenů plynoucí, které zároveň v sy-
stému daní výnosových jsou a stávají stížené. Jen
když se přehlíží rozdíl výnosové a důchodové daně a vý-
še vylučný ráz úratu, může v tom býti spatřováno ně-
jaké "závadné, dvojí zdanění" (Doppelbesteuerung). Ovšem
platí na př. majitel živnosti kupecké, který má vlastní
dům a při něm také své zahrady a nějaký vklad ve spoři-
telně a) daň výdělkovou, daň domovní, daň pozemkovou
i (nevrata-li jí spořitelna na svůj účet) daň rentovou a
kromě toho b) daň důchodovou ze souhrnu důchodu ze
všech právě dotčených pramenů plynoucího. Avšak
souhrn důchodový z těch pramenů plynoucí jako předmět
daně důchodové nerovná se součtu výnosů stížených
dotčenými výnosovými daněmi. Nehledíc k tomu, že se
všude při některých těch daních výnosových ani číselně

předmět nevyjadřuje (na př. všeobecné výdělkové, domovní
třídni), při řádné se nepřibližují ani k úrokům pasivním
ani k jiným břemenům a momentům daňovou spůsobí-
rost skrácujícím atd., tak se je tu předmět zcela jiný, s
pravdou subjektivních poměrů nepoměrně více se srovnáva-
jící.

Vyloučíme-li z výše dotčeného příkladu schválně daň
výdělkovou, předmět daně důchodové bude jiný než sou-
čet příznaného výnosu domového, katastrálního čistého vý-
nosu pozemků a úroků vkladových a to i kdyby tu řád-
ných dluhů vůbec nebylo, neboť náčky při výnosu do-
mu jako části důchodu zdanitelného budou jiné než při da-
ni domovní a katastr. čistý výnos pozemků nebude totož-
ným se skutečným čistým výnosem jejich v roce nebo dvoji-
ročí minulém, katastrální výnos pozemků jako předmět
daně výnosové jest rok od roku týž, výnos jejich jako část
předmětu daně důchodové mění se každoročně dle výsled-
ků úrod, poměrů tržových, stavu dluhů knižovních atd.

A kdyby náhodou byl i výnos domu i pozemků v ně-
kterém roce totožným se zdaněným výnosem činovním
a katastr. výnosem pozemkovým, poplatník má přece
právo sázeti z nich sumu placených daní výnosových

samých (i se samosprávnými přírůdkami) a sarba také urči jest docela jiná. Nestačí tu tedy mluvit o dvojm sdanění, nýbrž spíše pojímati věc tak, že stát své úcty se soustavou daní výnosových usavirá a místo aby při zvýšení potřebě finanční sarby jejich zvyšoval, raději od základů savádí soustavu daní racionálnější.

b) V některých státech tento proces nebyl dovršen udaným spůsobem, nýbrž, místo aby daň duchodová nastoupiti mohla teprve vedle úplné soustavy výnosových, zintal rozvoj daní výnosových jenom na jisté články ob-
mery, daň duchodová pak nexasvedena na všecky dů-
chodové zdroje, nýbrž pouze sdanění těch výnosů, které v systému výnosových daní nebyly postiženy, savedeno dle principů daně duchodové (rov. níže příklad jichoněm. států a Itálie). To znamená tedy částečný systém vý-
nosové daní vedle forem techniky daně duchodové ob-
meryných mu výnosy ostatní, ale žádnou skutečnou daň
duchodovou, ačkoliv tu praxis mluví o doplňovací, jen
že pouze porciální.

§ 11. Technika dani důchodových.

1) Zjištění subjektu dle se úředně a za podporu slouží mu povinnost k osobní přihlášce, uložená všem osobám dani podrobeným, to případě též majitelům domů neb hlavním domácnostem. („Listina domácnostní“ naší nové osobní dani „příjmové“). Osoby k dani povinné udržují se pomocí úředních seznamů ve stálé evidenci.

2) Vyšetření předmětu, tj. velikosti důchodu dani podrobeného může se diti s větší neb menší technickou dokonalostí. Také zde jsou možný tři cesty: přímá úřední vědomost (o výši slušného stát. úředníků), vyšetření úřední a přiznání stran. Ovšem jde-li o oprávněnou daň důchodovou, t. j. daň na celý individuální (domácnostní) důchod položenou, sluší uvážiti, že úřední vědomost celého důchodu jednotlivce není možná. I když jest to státní úředník a nemá kromě slušného jiných příjmů, může přece míti dluhy.

3) Velikost (výše) důchodu zdanitelného zjišťuje se tedy jen buď bezprostředním úředním vyšetřením (tak na př. anglická income-tax v některých svých skupinách) aneb povinným přiznáním poplatníka

(deklarací), které kontroluje se úředně (kommissionálně). Úřední známost sama nevystačí, může se týkati jen jisté části nebo pouze brutta udatelného.

Traseis budí:

1. obou method výše dotčených, tj. úředních vyšetření a přeznání (za pomoci eventuelní úřední známosti), užívá podle různosti výšky důchodové. (Částečně pro důchody pod 1600 M. vůbec nemá žádnou nucenou deklaraci, pouze pro vyšší; tak i nyní Prusko a Rakousko), aneb

2. jisté druhý výnosiv jakožto části důchodových vyšetřuje bezprostředně, pro jiné zavádí povinnou deklaraci (Anglie, jak výše udáno).

Pravé osobní dani důchodové způsob prve uvedený svědčí lépe.

4) Jako orgánů k vyšetřování důchodiv a ke zkoušce deklarací s výhodou upotřebí se lokálních kommissí složených z orgánů veřejné správy (statní, obecní atd.) a z zvolených neb jinak vhodně vybraných zástupců samého poplatnictva. Spolehlivost orgánů veřejné správy se spolehlivými důvěrníky z kruhův interestů ukazuje se býti vůdce nezbytnou podmínkou daně důchodové. Silně vyvinut jest tento název v Anglii. Takmile komis-

sim takovým pro daň státní přísluší rozhodovací moc o vytknutí výše zdanitelného důchodu, lze mluvit o samosprávě daňové (daňovém selfgovernmentu) a contr. daní samosprávních.

Vyšetřující orgány (úředníci a komise) musí býti opatřeny právem k podrobnému vyšetření poměrů — na př. nahlédnutí do knih obchodních, vyslychati poplatníky a převodní osoby, dáti je vyslechnouti soudem pod přísahou o jistých určitých otázkách, jestliže přiznání vidí se jim býti nesprávným. Věřejnost výsledků (vyložení výsledků fassí, eventuálně aspoň zdanovacích protokolů k veřejnému nahlédnutí) a po případě právo k reklamaci každému dané proti příliš nízkým zdaněním třetích osob tuto metodu podporuje velmi účinně.

Sazba daně může se ustanoviti každoročně finančním zákonem podle toho, jak velikého obnosu stát potřebuje (elasticnost daní z důchodu a contr. tuhosti sazeb u daní z výnosu), nebo se stanoví v zákoně o daní samém.

5) Vyřaduje li se na stranách přiznání, pak samozřejmě musí výpočet všech položek a sázek toho přiznání vésti k nějaké určité číslci (na př. 2897 zl. 15 kr.). Avšak

stanoví-li se důchod odhadem úředním, není třeba také určitého zjištění. Dostává tu vytknouti určité třídy důchodové, každou s pevnou sazbou daně; poplatníci pak odhadu podléhající dle úsudku odhadující komise s přibližné velikosti jejich důchodů do jednotlivých těchto tříd úředně se vrádují (vceňují). Takto se kdysi vyvinula z výše uvedené pruské třídní daně tzv. klasifikovaná daň důchodová (klassifizierte Einkommensteuer), kterou r. 1873. místo tříd výše uvedených zavedeno 12 tříd, z nichž do 1. náležejí lidé s důchodem od 140-220 tol. (420-600 M.) a platí 1 tolar, do 12. třídy lidé s 900-1000 tol. (2700-3000 M.) a platí 24 tol.

Tento způsob daně, při kterém tedy velikost důchodu jednotlivcová číselně se nezjišťuje, nýbrž jednoduše jenom po náležitém vyšetření zařazením v určitou zaokrouhlenou třídu důchodu dani se podrobují, obvyklým jest toliko pro nižší kategorie důchodů, kde podrobné vyšetření velikosti důchodu jest nesnadné, ba u mnohých kategorií poplatníků neschopných neb nezvyklých důchodů se číselně stopovati i nemožné (v pruské dani do 3000 M.).

Nejpřesnější způsob zjištění předmětu, osobní daně

důchodové spočívá v tom, že se důchod řaditelný číselně přesně ujišťuje. Avšak i pak může být z příčin pouhé vhodnosti (úspory podrobných výpočtů) podruženo tarifování daně dle tříd, tak že se na př. řekne: z důchodu více než 950 až do 1000 ob. z platí 9 ml. 20 kr. a t. p. veskz.

To jeť pouhá pomůcka usnadňovací, aby se nemusel z každého důchodu obnos daňový dle stanovených procent zvlášť vypočítávat. Čím pečlivěji se vyvine technika daňová, tím menší bude ostatně míra rozptýlení těchto tarifových tříd; máť tento spůsob vadu, že pro rozličné sumy spadající v meze téhož stupně vypadne procento daně rozdílně (na př. 75. z 3000 = 2.5%, z 3600 = jen 2.27%).

6) Kto stanoví důchodu ve smyslu daňovém předkem potřebí jeť, aby zákon sám přesně udal, co v pojem důchodu jako přámene daně spadá, co odpočítati z smí (výrobní náklady, úroky z dluhů, pojistné i nymí z pravidla při doplňující dani důchodové suma placených daní výnosových atd.) a co ne (meliorace, rozšíření návodů).

§12. Příklady daně důchodové.

I. Velkobritská důchodová daň zvaná property and income-tax v nynější své podobě zavedena byla r. 1842. R. Peleem, byvši již na počátku 19. století dočasně v platnosti. Vedle ní tvoří jako přímé daně jen sblytky staré land-tax - v podstatě reální daň výnosové, prohlášené však již r. 1798. za nevýsítelné vykupitelné reální břemeno - a některé speciální daně živnostenské, zejména z pivovaru, hospod. Daní důchodovou anglickou zdaňují se vlastně v míře skutečné výše své výnosy z různých pramenů jako části (parciály) důchodové, oddělené dle svých pramenů. Obory parciálních důchodových podrobených income-taxe zahrnuté jsou v seznamy (schedules) v pěti odděleních.

Schedule A zahrnuje reální majetek prozemkový a domový, jejichž výnos vyšetřuje se úředně u faktických držitelů (tenent - pachtýři a nájemci) dle víceletého průměru a pravidla na příkaz příslušných smluv. Daň platí tento držitel a má právo sraziti si ji z pachtovného neb nájemného placeného vlastníkem, který zase může si poměrnou část sraziti z úroků

placených hypotékám svým věřitelům (placení nepřímé).

Schedule B zahrnuje výnosy řivnosti pachtýřské.

Původně předpokládalo se dle zákona u pachtýře prostě výnos rovný polovici (ve Škotsku $\frac{1}{3}$) placeného nájemní-
ho, tedy ani nebyl vyšetřován, výbrží prostě daň polovič-
nou soubou vyměřena ze základu při schedule A zjiště-
ného (ještě silný řivel výnosové daně). Nyní pachtýř
může žádati hned z předu, aby odaněn byl dle skutečného
výnosu svého pachtu, po případě může, dovede-li pro-
kázat, že tento byl menší, než zákon předpokládá, žáda-
ti přiměřeně vrácení daně.

Schedule C zahrnuje úroky z veřejných zápisůvek,
z dividend jistých veřejně účetních podniků a pod.

Placení opět nepřímé, tj. příslušné pokladny daň za-
pravují a při výplatě úroků neb dividend náležejí.

Schedule E má za předmět služné zřízení a
úředníků státních i samosprávných a některých katego-
rií soukromých. Zřízení státním stihují daň pro-
kladna vyplácející služné; při ostatních jsou předsta-
vení i úředníci sami povinni k fassin, jež se komis-
sionálně skoušejí.

Schedule D pak obsahuje všechny ostatní důcho-
dy

podrobené dani, mezi nimi hlavně důchody z podniků
průmyslových a těžebních, pak z kapitálu uložených ve
 veřejných papírech zahraněních.* Podklad zdanění tvoří
 příjmy komissionálně akoušená.

Kdo má celkem, tj. sečtením všech uvedených
 parciál důchodových i jiných důchod menší než 150 lib.
 sterl. (do r. 1876. 100 lib. sterl.), nepodléhá dani, kdo celkem
 ne více než 400 lib. sterl., může si 120 lib. sterl. raziti
 a platí jen z ostatků. Prokázání úroků z dluhů plave-
 né razí se od důchodů, pokud není, jako při scheduli
 A, placení nepřímá. — Celý úkol zdanovací spočívá
 ve zvláštěních hrabstevských komissích, jejichž členové jsou
parlamentem jmenováni z osob v hrabství usazených a
 určitou míru daně platících; oni však mají právo roz-
 šířiti se kooptací a rozdělit se v naší komisse okroko-
 vé. Konec mají své tajemníky a výběrčí obeznámení
 dobře s poměry.

II. Ke státu německých nejúplnější jest vitezství
 důchodové daně v království Saském. Zbylá po reformách
 let 1874. a 1878. z někdejších daní výnosových pouze
 smírněná daň gruntovní a daň ze živnosti potulné
 * a koloniálních.

provázovaných, vedle kterých na všechny důchody, tedy i pozemkové, uvalena jest všeobecná důchodová daň počínající již od důchodu 300 marek. Zdanění děje se v třídách důchodových tak, že u důchodu 300-400 marek platí se 0,5 marek (= 0,17% z dolní hranice), z důchodu od 400-500 m. 1 m. (0,25%), 500-600 m. 2 m. (0,4%), 600-700 m. 3 m. (0,5%) atd.; při důchodu 4800-5400 m. činí daň 136 m. (= 2,8% z dolní hranice). Odtud přestává progresse a sarba v dalších třídách činí vždy 3% dolní hranice (tak na př. 162 r. m. při důchodu 5400-6300 m., 900 m. při důchodu 30000-33000 m. a t. d.). Zdanění provádějí komise, jimiž předsedají bývalí úředníci, a to na základě přiznání, ku kterým úřad obecní přidržuje všechny, vyjímají ty, kdo očitě mají důchod nižší než 1600 m. Pro přiznání předepsány jsou podrobné návody. Předsedové komisí mají právo žádati vysvětlení od úřadů obecních i soudních, nahlížeti v poměnské a pozůstalostní spisy a v obecní katastry daňové; komise oprávněna jest též k ústnímu vyslyšení stran, znalců i třetích osob zavěčených v poměry. Reklamační komise mají nad to právo žádati přísahný výslech

stran a analíz u soudu a nahlížeti v listiny i obchodní knihy. Při důchodech až do 3300 m. smí býti povinnost daňová snížena o jeden stupeň (při důchodu do 400 na polovici sazby), prohlašeli strana jisté momenty zmenšující její způsobilost daňovou (nemoci, četnou rodinu atd.)

III. Truská důchodová daň jest rovněž všeobecná, v. dle ní však sítaly z výnosových daní v platnosti daň gruntovní, domovní a živnostenská (čítají v to i speciální daně živnostní z dolův a železnic). Vyvinula se z původní osobní daně třídní, zavedené r. 1820. pro všechna místa, kde se neplatila daň z porážek a mlíva a reformou z r. 1873. po zrušení těchto posledních všeobecně. Kdežto stará třídní daň zařadovála všechno obyvatelstvo dle rovných znaků jejich společenského postavení ve čtyři hlavní třídy (obzvláště zámožní a bohatší obyvatelé - zámožnější - menší měšťanstvo a rolnictvo - zcela malí gruntovníci a řemeslníci, nádeníci a čeledi) a v každé měla trojí, v nejnižší čtvrtý stupeň pevné sazby, do nichž každý poplatník se vceňoval, vstoupila na místo její od r. 1873. dvojitá daň, totiž: a) degressivní daň zvaná „třídní“ ve 12

stupních pro důchodce od 420 m. do 3000 m. se sázbami od
 3 m. do 72 m. a b) proporcionální daň zvaná „důchodová“
 pro vyšší důchodce ve 30 třídách, do kterých jednotlivci si
 řádně se „novali“ aniž bylo dovoleno příliš vnikati v
 poměry soukromé. Sazba této důchodové daně činila vždy
 3% dolní hranice příslušné třídy (na př. důchodce od
 3000. do 3600. m.; sazba 90 m. atd.). Zákonem z r. 1883
 byly důchodce do 900 m. daně sprostěny. Reformou z r.
 1891 nastalo další smíšení daně třídní; přesněji vyře-
 ňy součástky důchodu podrobené dani; pro všechny dů-
 chodce převyšující 3000 m. předepsána povinnost de-
 klarace (přiznání); zmenšeny rozdily v jednotlivých
 stupních sazbových (na př. místo prvotního stupně 3000
 – 3600 m. se sazbou 90 m. nyní dva stupně, totiž 3000-
 – 3300 m. s daní 66 m., 3300 – 3600 m. – sazba 78 m.); daň
 jest progresivní až do důchodu 100.000 m., odkudž u-
 stává na 4%. Zdanění se provádí dle domácnosti,
 tj. k důchodu přednosti domácnostního se připočítá-
 vají důchody rodinných příslušníků v domácnosti
 společníků. Orgány zdanovací jsou obecní předsta-
 vení, komise pro předběžný odhad, komise zdanova-
 cí a komise odvolací. Při zvláštních příčinách
 * pro ostatní nastává na úradní vyvážení.

oslabujících způsobů k daní dopuštěno dle saského příkladu vřadění do nižšího stupně. Velmi zdokonalena pravomoc vyšetřujících a kontrolujících orgánů (předloženi knih atd.). Spolu dosazen vládní správní soud daňový (Steuergerichtshof), jehož se lze dovolávat, byli jedním orgánem těch zákonů porušen.

IV. Badensko má po zákoně z 20. června 1884. (doplňky z let 1891. a 1894.) doplňovací důchodovou daň všobecnou vedle výnosových daní: pozemkové, domovní, živnostenské a širokové. K důchodu hlavy domácnosti se přičítá důchod příslušníků rodinných, převyšuje-li 500 m. Zdanění jest progresivní, ale technicky provedeno tak, že se sice ukládá vesměs sazba stejná, ale při důchodě 500 m. čítá se ta sazba jenom na 100 m., při 600 na 125 atd., při 1000 m. na 250, při vyšších počítá se první 1000 jen za 250 m., a následujícího každých 100 m. jen na polovic, a třetího tisíce každé 100 m. za 75, teprve každý další 1000 m. plně.

Naproti tomu není daň důchodová v Pravších a Winstemberku všobecnou a tedy také ne pravou daň důchodovou, nýbrž ^{části} parciální, neboť dopadá jenom na důchodový nestížení nějakou ze zavedených

daní výnosových.

V. Také italoká důchodová daň jest pouhou t. zv. parciální. Šiká jen důchody z majetku movitého (*imposta sui redditi di ricchezza mobile*); dopadá na úroky ze zápisůček hypotečních a z cenných papírů, na důchody, pence a dividendy placené od státu a jiných veřejných korporací i výdělkových společností, na důchody církevních obřadů, živností obchodních a průmyslových, na služné a mzdy. Kromě služného veřejných úředníků a úroků veřejného dluhu vřelike jiné důchody podléhají povinnému přiznání, jež úřad místní přijímá a komise zkoumají s pravomocí dosti obsáhlou. Různí se 4 třídý: A trvalé důchody z kapitálu, B důchody smíšené (z práce a kapitálu, zejména ze živností obchodních a průmyslových), C důchody pocházející pouze z práce, vyjímajíc však D služné a pence státem placené. Důchody pod 400 lir v třídě B, C, D jsou osvobozeny; ostatní zdaňují se - s dalšími úlevami při důchodech od 400-800 lir v třídě B a C - sázbou 20% a to takto: v třídě A podrobují se té sázbě důchod celý, v třídě B jen 75% jeho, v třídě C jenom 62.5%, v třídě D jen 50%. Takto uskutečňuje se zásada, že služní důchod

z jmění zdaňovati nejvýše, a práce nejméně.

VI. Rakousko. Subjektvní daně po způsobu daní třídních dle stavu neb třídy společenské nařízených byly po ruznu již od 17. stol. naříděny. Od r. 1763. třídění se upravovalo dle výše čistých příjmů. R. 1799. zavedena třídní daň pro všechny příjmy, které nepocházejí z pozemků. Od zavedení daně výdělkové (1812.) a domovní (1810) vedle gruntovní trval do r. 1849. trojílený systém daní výnosových, totiž daň gruntovní (zák. 17/12 1817. s katastrem velmi zdlouha a to jen v části území státního provedeným, následkem toho přetíženi velmi později katastrováných); daň domovní (zák. z 23/2 1820.) v určitých vyjmenovaných městech co daň činžovní, v ostatních co daň třídní; a daň živnostenská (výdělková) (pat. ze dne 31. pros. 1812.) s čtyřmi třídami druhými, místními a v těchto s více méně četnými rozsahovými, vesměs s prvními sázbami. R. 1849. rozšířena domovní daň činžovní na všechny budovy v městech majících ve více než polovici domů místnosti pronajaté a zavedena pod jménem „Einkommensteuer“, český „daň z příjmů“ (pat. ze dne 29. říj. 1849.) i zvýšila se totiž prostě daň domovní a gruntovní o 1/3

dosavadního obnosu, dopouštějí rovněž, aby vlastník k dani té povinný stavil hypotekárnímu věřiteli 5% z úroků jemu placených a podobily se mimo to v 1. třídě důchody již dani výdělkové podléhající, dále důchody z dolů a pachtů 5% dani, při čemž ustanoveno, že při důchodech podléhajících dani z výdělku nesmí daň z příjmů býti menší než posavadní daň z výdělku + $\frac{1}{3}$ její (porději ještě $\frac{1}{3}$ přírůžky) s některými osvobozeními, což vedlo k šablonovité praxi v té příčině.

2. třídě daň na služné, pense atd. s progres. sázbou a to tak, že 630 zl. jest od daně osvobozeno, při důchodu vyšším až do 1050 zl. platí se 1%, z každých dalších 1050 zl. postupně o 1% více, tedy z druhých 1050 zl. 2%, avšak stoupaní přestává u 10%. K tomu ordinariem přistupuje přírůžka (státní) jedno sto %, resp. pokud daň 30 zl. nepřesahovala, 70%. Třetí třída rovněž tvořila daň na úroky a důchody doživotní.

(Osvobození důchod 315 zl., jen prokázali se, že jest jediný.

Nepřetržitě od té doby snahy reformační měly teprve r. 1869. první výsledky v novém zákoně o dani gruntovní na základě nového katastru (roku 1883. dokončen), která daň od 15 ku 18 rokem má

kontingentovati a kontingent stanovený podle výsledku zrevidovaného katastru reportovati. Kromě toho upravena r. 1882. zvláštní novellou daň domovní (sr. výše výklad o domovní dani str. 255. a n.). Poslední návrhy na novou úpravu daně z výnosů, daně na podniky veřejně účtující, daně rentové a na všeobecnou, progresivní doplňující daň důchodovou podány pod názvem zákona o osobních daních přímých r. 1891. a dospěly po částečných značných změnách k zákonu ze dne 25. října 1896. nazvanému, zákon o osobních daních přímých", který pojednává v uvozovací části a 5 hlavách následující věci: všeobecnou daň výdělkovou, daň výdělkovou a podniků veřejně účtujících, daň rentovou, osobní daň důchodovou spolu s daní z (vyššího) duševního a konečně ustanovení trestní. Podle toho třídí se nynější rakouský systém daní přímých následovně:

A. daně výnosové a to

1) reálné: pozemková (kontingentovaná), domovní (z části jako činžovní a částí jako třídní),

2) osobní: všeobecná výdělková (kontingentovaná, výjimec daň ze činnosti potulných), výdělková z podniků veřejně účtujících, rentová a mírně progressioná daň z

vyššího slušného (přes 3200 zl.)

B. osobní daň důchodová (Personaleinkommensteuer),
při čemž po hůlchův vlivem překladu českého v říšském zá-
konníku daň rentová nazvána důchodovou a osobní dů-
chodová „ příjmovou „, které terminologie praxis nyní
stejně užívá.

Charakteristické vlastnosti nové rakouské daně dů-
chodové jsou tyto:

1. Subjekt. Daní podléhají příslušníci státní veške-
rým důchodem, bydlí-li zde, jinak jen tím, který v území
státním mají; tak i cizinci zde pro výdělek meškající
nebo dle jednoho roku zde bydlící celým důchodem, ačli
neprocházi, že důchod z cizozemských jejich zdrojů plynoucí
jeť v cizině již podroben daní příbuzného druhu. Kromě
některých zvláštních osvobození sprostění jsou daně všichni,
jejichž důchod zdanitelný (viz 2.) nepřesahuje 600 zl.

2. Předmět daně definován takto: Za důchod po-
kládá se „ úhrn všech příjmů poplatníkůvých na penězích
nebo na hodnotě penězité, čítajíc v to i nájemnou hodno-
tu bytu ve vlastním domě nebo jinaký byt bezplatně
užívaný, jakož i hodnotu výrobků, kterých poplatník ze
svého hospodářství a z provozování své živnosti

ke domácnosti spotřebuje, jakož i jinakých příjmů v přírodních, které poplatník měl; od toho však bude odečteny výdaje na dosažení, zabezpečení a udržení těchto příjmů, jakož i snad úroky a dluhů, též pokud nenáleží k výdajům právě vyčteným, podle ustanovení dole uvedených (§§ 160 až 171).

Mimoriádní příjmy a dědictví, z pojištění kapitálu pro případ dožití, z darování a podobná bezplatná nabytí nepokládají se za příjem daní podrobený.

Zisky ze zřízení předmětů majetkových budou toliko konkrátně připočteny k příjmu, staloli se zřízení za provozování výdělkového podniku nebo za provádění obchodu spekulativního" (§ 159. cit. z. z 25. říj. 1896.).

Definice tato přiléhá tedy úplně k moderním výměřím důchodu individuálního.

Pokud se též poukazuje na §§ 160-171, jsou v těchto zevrubněji uvedeny vceliké příjmy pocházející z pěti hlavních kategorií příslušných pramenů (prozemkové, domovní, živnostenské, úrokové a jim příbuzné i služební).

Strážky, pokud nenáleží k výdajům na dosažení, zabezpečení a udržení příjmů" jsou zejména v meších klíse v zákoně vyčtených pojistné životní, dále také úroky a dluhů nejen závodních, nýbrž i jakýchkoli

osobních a všechny přímé daně výnosové, poplatníkem placení i samosprávné přirážky k nim (ovšem i nepřímé daně u příležitosti provozování živnosti vybírané).

Leč není přece předmětem daně pouhý individuální důchod, nýbrž daň se ukládá po příkladě pruském na základě domácnostním, což provedeno podrobnějšími předpisy, jejichž trest' je t tato: K důchodu domácnostního přednosty přičte se vlastn. důchod manželky a ascendentů neb descendentů s ním domácnost sdílejících, nikoli však příbuzných pobočných neb cizích osob v domácnosti jeho trvajících. Převyšuje-li důchod těchto posled' řečených osob 600 ml., jsou zvláště zdanitelný; slouží-li osoby v domácnosti účastní^{ku} provozování živnosti (a to i věsměs rodinní příslušníci), bude se vliv jejich účasti jeviti ve výši výnosu její, její se do zdanitelného důchodu čítá, ale může s druhé strany mezi náklady na získání a zabezpečení toho výnosu i náklad na jejich stravování at. d. býti snížen. Přinášejí-li příjem (stravníci, podnájemci), musí býti zisk z toho stravovatelé plynoucí beztoho k důchodu jeho připočten. Žijí-li v rodině příslušníci, kteří mají na jiném místě příjem pracovní, z něhož jejich zaměstnatel za ně odvádí daň (placení nepřímé),

pak se důchod jejich k důchodu hlavy domácnostní arci nepřiráží. Ale za každého příslušníka rodinného, jehož příjem se k důchodu hlavy rodinné přiráží, dovoleno jest sraziti na účet stravování 250 zl. (jest jeho příjem menší, tedy tolik, co činí).

3.) Třetel k momentům poplatnost oslabujícím.

Spíše se dvou případů:

a) Jestli v zaopatření domácím nepřekročí přednosty domácnostního kromě manželky více než dvě příslušníků rodinných, samostatného příjmu nemajících, sází se za každého přes ten počet $\frac{1}{20}$ z důchodu přednostova, ačli tento sám není vyšší než 2000 zl.; a sazba berní vždy se snižívá o stupeň. Bude-li po takových sázkách 600 zl. neb méně, seplatí se daň důchodová.

b) Přečiní-li celý zdanitelný důchod více než 5000 zl., sazba daňová může býti nejvýše o 3 stupně snížena (a při nejvyšších třech stupních daň zcela prominuta), jsou-li tu mimořádné okolnosti poplatní sílu oslabující, jako jest: kromobýčejní obtížení výživou a vychováním dětí, alimentováním chudých příslušných, povoláním k službě vojenské (mobilisace, manévry).

4) Zjištění subjektu a předmětu

Subjekty k dani povinně zjišťují daňové úřady na po-
moci duvěrníků a k usnadnění toho úkolů předkládají
držitelé domů výkazy dle jednotlivých bytů sestavené.
V příčině zjištění předmětu činí se ten rozdíl, že osoby,
jejichž roční čistý důchod 1000 Kč nepřevyšuje, nejsou za-
vázaný podávati přiznání, může jim to však býti u-
loženo. Komise odhadní určí podle známosti poměrů
v jiných zdrojích čerpaných (duvěrníků, převědů atd.),
dle jakého stupně důchodu resp. sazby mají býti zdaňe-
ny. Ostatní všichni mající roční čistý důchod přes
1000 Kč jsou povinni podati přiznání dle podrobných
předpisů zákona a použijíce úředního formuláře.

5) Sazba. Daň jest kvotní a progresivní, me-
ukládá se však nějakými předepsanými procenty na
výšetřený důchod, nýbrž pevnými sazbami na stup-
ně důchodové. Na př. :

1.	Stupeň.	Důchod přes 600 Kč do 625 Kč.	Sazba	3.60 %
2.	"	" " 625 " " 650 "	"	4. " "
3.	"	" " 650 " " 675 "	"	4.40. "
4.	"	" " 675 " " 700 "	"	4.80 "
5.	"	" " 700 " " 750 "	"	5.40. "

6. stupeň. Důchod přes 750 zl. do 800 zl. Sazba 6. - zl.
10. " " " 950 " " 1000 " " 9.20 "
20. " " " 1900 " " 2000 " " 30. - "
40. " " " 9000 " " 9500 " " 272. - "
60. " " " 36000 " " 38000 " " 1390. - "
65. " " " 46.000 " " 48.000 " " 1860. - "

Odtud až do 100.000 zl. stupně stoupají o 2000 zl. a daň o 100 zl., u stupně 100.000 - 105.000 zl. činí daň 4650 zl., odtud stoupají stupně po 5000 zl. a daň po 250 zl.

6.) Prováděcí orgány jsou kromě úřadů daňových, jež vše čeho třeba připravují, vyšetřují a katastrů udržují, jsou zejména jako orgány zdanovací, tj. stupně důchodový a sazbu ustanovující:

a komise odhadní, které se užívají buď jiného okresní spravidla pro obvod okresu politického nebo jako místní pro obvod měst a míst průmyslových o více než 10000 obyvatelích. Složení jsou počtem nařizovací částí ustanoveným z předsedy a z členů polovicí od poplatníků zvolených, polovicí od vlády jmenovaných, ze kterýchžto posledních však více než dva nesmějí být aktivními úředníky státními;

6 komise odvolací pro obceby zemské, jmenované (kromě předsedy) na polovic od vlády, na polovic volení od sněmu a to z poplatníků daně důchodové.

Mezi jmenovanými nesmí býti více než dvě úředníku.

II.

Daně nepřímé.

§1. Jejich povaha a hlavní větve.

Ti daních přímých stát - obrací se přímo ku příjemci daně - zjišťuje pověchnou spůsobilost každého jednotlivce k dani bezprostředně tím, že vyšetřuje velikost výnosů, důchodů neb jmění a činí je předmětem daně. Daně předepisuje se určitým poplatníkům, a pravidla těm, kteří dle úmyslu zákonodávce vskutku ji nésti mají. I když se přičítají na jiné osobě, děje se to jen tehdy, když příslušná část výnosu neb důchodu dani podléhajícího v rukou té osoby se přechodně nalézá (s. nepřímé